

TONI TARONCHER GARCIA, POLIFACÈTICA FIGURA ANTELLANA

LEO GIMÉNEZ

El 26 de setembre del passat any, 2021, va faltar Antonio Ramón Taroncher Garcia, cantant i polifacètic personatge, conegut en el poble com a Toni Missa, i en certs àmbits musicals de fa seixanta anys també conegut amb el nom artístic de Tony Róncher. També va utilitzar el renom Ramón de García, pres dels seus segons nom i cognom. Havia nascut l'11 de setembre de 1937, en el nostre poble, Antella, i va faltar en la localitat murciana de Las Torres de Cotillas el dia indicat abans, com a conseqüència d'un càncer.

El més jòvens potser no recorden la figura de Tony Róncher o Toni Missa, però els que estem o passem la seixantena sí que el recordem com un personatge ben singular, per les seues condicions artístiques, per la seua desimboltura, per les seues taules i per la seua modernor, en uns anys en què la modernitat encara no havia calat en els pobles menuts i rurals. Toni no pegava molt en la vida del nostre poble, i prompte se'n va anar a València, Barcelona, Amsterdam, París i altres ciutats europees, però de ben jove, en companyia d'altres jòvens del poble i dels pobles del costat va dinamitzar el sentit de festa i va fundar dos grups musicals, en dos èpoques diferents.

Es va casar amb Luisa, una xica madrilenya, familiar d'un dels xiquets evacuats de Madrid en els anys de la Guerra, que venia a passar algunes temporades a Antella. Amb Luisa va tindre una filla, que és María Luisa Taroncher, criada per sa mare i els avis, pares de Toni, i residents molts anys, les dos, en el nostre poble i seu.

Toni estudià música i cant en el Conservatori de València, on va obtindre Premi Extraordinari de Cant amb la interpretació operística *León de Carballo*. De ben jove, amb altres companys músics, va formar el grup musical Tony Róncher. El dia 13 de març de 1959 va cantar en el parador faller de les Coves del Mercat davant de dos milers d'espectadors amb molt d'èxit. Ho feu a l'estil de Luis Mariano, que hi havia cantat altres anys. Posteriorment va cantar en diversos llocs de la Costa Brava. Al juliol de 1964 va anar

de vacances a Amsterdam amb uns amics holandesos que feu a Pineda del Mar. En una de les moltes nits que isqué de copes, a petició dels amics, cantà algunes cançons, la qual cosa va fer que es presentara a un concurs de cant que aleshores organitzava l'hotel Brawes, concurs en què va obtenir el primer premi. A continuació li van vindre moltes actuacions a Holanda i en altres llocs. Algun empresari li va recomanar que es canviara el nom artístic, ja que pensava que el que emprava, Tony Róncher, semblava afrancesat. Se'l canvià pel de Ramón de García, corresponent al seu segon nom i segon cognom.

En l'any 1966 gravà en holandés / neerlandés el seu primer disc, amb cançons pròpies, que va ser número u en vendes aquella temporada a Holanda. En el mateix any es va desplaçar a Dusseldorf (Alemanya), on va tornar a gravar un altre disc, amb les cançons *Ame Holanda* i *Espanya*. Després actuà a Berlín, primerament en sales d'espectacles per a militars instal·lats allí i després en sales civils, on prengué molta nomenada i tingué molts èxits. .

En l'any 1970, amb una companyia d'espectacles marxà a Veneçuela, on estigué una llarga temporada i entre les cançons del seu repertori, cantà *La Dolorosa* i *La tavernera del Puerto*, que eren molt ben acollides pel públic. Després va actuar a Nova York durant sis mesos en una sala d'espectacles. De tornada a Amsterdam treballà uns quants anys en la ràdio i televisió holandeses.

En l'any 1980, amb 43 anys, comença a estudiar Medicina en la Facultat de Leiden (Holanda), que va acabar al cap de sis anys. En l'any 1988 es va diplomar en Homeopatia en la Facultat d'Stichting Resana d'Alemanya. En 1989 abandonà la vida artística musical, encara que va escriure i compondre alguna cançó més, entre les quals, dos inèdites dedicades al seu poble, i nostre: *M'Antella* i *Antella, la meua terra*. En aquell mateix any, es va diplomar en Acupuntura, Quiromassatge i Naturopatia en l'Escola Superior de Quiromassatge de Barcelona. I comença a exercir la medicina a Amsterdam i a Múrcia. També va escriure un llibre titulat *El càncer tiene cura*.

Toni Taronger va tindre una vida, atrafegada, moguda, com la majoria d'artistes. Tenia condicions i recursos per a arribar molt alt en la carrera artística, però possiblement li va faltar orde i organització. I ja tenia mèrit que es posarà a estudiar Medicina i altres titulacions de la salut quan ja tenia més de quaranta anys. Era, com deïem al principi, un personatge singular i peculiar.

LOLA CAPELLA, UNA DONA AVANÇADA AL SEU TEMPS

LEO GIMÉNEZ

L'11 de desembre de l'any passat, 2021, va faltar Lola Capella Estarlich. Havia nascut el 9 de novembre de 1937, en plena Guerra Civil espanyola; acabava de fer 84 anys recentment, quan es va produir el seu traspàs. Jo diria que no pareixia tindre eixa edat. La seua atractiva imatge, la seua esveltesa i el seu posat sempre li havien llevat anys. També la seua manera de pensar, d'afrontar la vida i de resoldre dificultats o facilitats,

l'havien feta sempre més jove en tots els sentits, i sobretot, d'esperit. Un desgraciat accident domèstic, un esvaró o entropessó en l'escala, imprevisible, li ha acurtat la vida, i la parca que no perdona se l'ha enduta amb les seues ales blanques. No hi ha hagut lloc a allò que diu el gran Joan Manuel Serrat en la cançó «Mediterráneo»: *“Si un dia para mi mal viene a buscarme la parca, arrojad al mar mi barca con un levante otoñal y dejad que el temporal desguace sus alas blancas”*. Quan la parca, la mort, visita algú, seriosament, no hi ha barca capaç de fer-la retrocedir ni de desballestar les seues ales blanques.

La primera a mà esquerra

Lola era una dona que cridava l'atenció, no passava desapercibuda, ni en una festa, ni com a assistent a un acte cultural, ni a una celebració, ni anant al forn a comprar el pa. Era una dona atractiva i atraient i dominadora de certes situacions. Érem d'edats diferents i de relacions familiars i d'amistats diferents també. Ella era de família més benestant i jo de les més modestes, per això la meua relació amb ella, de jovenet jo, no anava més allà del "Bon dia" o "Bona vesprada", però quan es va escampar pel poble les meues vel·leïtats polítiques esquerranes comunistes, anys 1971/1972, Lola, quan ens creuàvem pel carrer, em dedicava un somriure silenciós, però còmplice. Jo no sabia si eixe gest era per algunes coincidències ideològiques o per ser una persona moderna i de mentalitat oberta i avançada, o per les dos condicions alhora. I això per a mi, que patia una certa animadversió de determinades persones, diguem-ne "benestants" i d'altres no tan acomodades, per eixes vel·leïtats, m'animava. Aquelles suposades coincidències es van confirmar i reafirmar anys més avant, i fins al seu lamentable òbit.

Era una dona avançada al seu temps, en tots els sentits. Sabia ubicar-se en qualsevol lloc i no desentonava en cap. A banda de la seua imatge i vistositat, tenia un gran sentit de la responsabilitat en tots els sentits (professional, familiar...). Amiga d'ajudar a qui ho necessitava. Lola va tindre la categoria i l'espenta per a acabar de criar i educar les seues filles i el seu fill, especialment la menuda i el xic. I no va enviar-les ni enviar-lo a treballar, sinó a estudiar, a llaurar-se un futur més segur.

Era també una dona molt creativa, divertida i molt activa. De ben jove va estudiar violí, i de major va practicar la guitarra espanyola. Li agradava molt ballar a l'estil de les sevillanes. De menuda, participava en les representacions teatrals del Teatre Serrano, jugava a voleibol –esport del qual va acabar per fer d'entrenadora de la secció femenina d'Antella– i a ping-pong, modalitats esportives que li permeteren viatjar arreu de la península Ibèrica, entre les dècades dels anys 1950 a 1970.

Acabats de complir els 20 anys (el mes de novembre de 1957) es va casar amb Jesús Crespí Vidal i a l'any següent (setembre de 1958) va nàixer la seua primera filla, Dolores, més coneguda com a Lilo. Lola Capella va ser una de les primeres dones a conduir en el nostre poble (va aprovar el carnet el 25 de maig de 1968), fet que li va permetre treballar com a enllaç i representant en el negoci de les empreses de confecció, molt populars llavors a la comarca de la Vall Farta o Vall de Càrcer.

Havent enviudat a l'agost de 1982, després de la *pantanada* de l'octubre d'aquell any, va treballar en diversos oficis per a poder criar i educar filles i fill, dos dels quals encara no tenien deu anys (Sharon,

8, i Jesús Manuel, 6). Va haver de fer de cuidadora, venedora de promocions en botigues, educadora de guarderia, cuinera o cambrera, entre d'altres. Dels quatre fills que va tindre, tots són titulats superiors (Lilo i Jesús, llicenciats; Susa i Sharon, diplomades).

“De jubilada, com que no podia estar-se quieta, igual pintava la façana de la casa que es posava a repuntar o cosir. La seua manera de relaxar-se era fer punt de ganxo, i la seua devoció, fer calça. No va voler mai dependre de ningú, ni de les malalties, malgrat el seu atac coronari que l’obligava a medicar-se diàriament. Res no li impedia de posar-se en moviment, sempre amunt i avall. Va conduir fins a l’últim dia de la seua vida, i no es queixava mai de res, amb una salut de ferro, emmalaltia molt poc, per no dir-ne gens”, com indica la seua filla Susa.

En el seu adéu pòstum, entre altres coses, el seu gendre Joan Josep va dir i llegir en el seu nom:

“També vull confessar-vos les penes de tirar la casa endavant amb dos criatures després que les aigües del pantà ho ompliren tot de fang i misèria. No va ser una tasca fàcil, però també vaig tindre qui m’ajudara. Tenia la meua filla major, la Lilo, i també la meua Susa, que sempre em tiraren una maneta per ajudar a portar la casa avant i criar com pertoca la meua Sharon i el meu Jesús, el meu xic. He de confessar-vos que estic ben orgullosa d’haver pogut criar els quatre fills que he tingut –sabeu que soc dona de dir les coses clares–. I amb el pas dels anys, tots quatre van esdevindre mares i pare, i així m’alegraren l’existència amb sis nets”.

Et trobarem a faltar. Fins sempre Lola.

Nota de l'autor. Una part de les dades de l'article ha sigut facilitada i escrita per Susa Crespí Capella, filla de Lola Capella.